



Etnisten suhteiden
neuvottelukunta

Lausuntopyyntö

SM1538151

00.01.05.00

SMDno-2015-1757

SM056:00/2015

JAKELUSSA MAINITUILLE

Viite: Etnisten suhteiden neuvottelukunnan lausunto hallituksen esitys eduskunnalle henkilökorttilaeiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

ETNO on jo vuosina 2012 ja 2015 esittänyt huoleensa valtakunnallisesta ongelmasta koskien oleskeluluvan saaneiden ja kansainvälistä suojelua saavien oikeuksista tunnistautua, mahdollisuuksista avata pankkitilejä ja saada verkkopankkitunnuksia. Aikaisemmin, vaikka matkustusasiakirjoissa oli merkintä varmistamattomasta henkilöllisyydestä, nämä hyväksyttiin ulkomaalaisen tunnistamisasiakirjoiksi erilaisissa asiointitilanteissa. Viime vuosien tilanne on ollut kuitenkin toinen monien oleskeluluvan saaneiden ulkomaalaisten osalta ja pankki- ja viranomaisasiointi on heidän osaltaan vaikeutunut merkittäväällä tavalla tai tullut jopa mahdottomaksi. Näillä ihmisillä ei ole oikeutta saada henkilökortin.

Voimassa olevan rahapesulain perusteella lukuisat ulkomaalaiset henkilöt eivät välttämättä saa pankkitiliä avatuksi eivätkä verkkopankkitunnuksia tilin sähköiseen käyttämiseen ja muuhun sähköiseen tunnistautumiseen. Henkilökortittomuus ja siitä johtuvat pankkitilin avaamisen mahdottomuus tai verkkopankkitunnuksen puuttuminen hankaloittavat ja viivästyttävät maassamme laillisesti oleskelevien henkilöiden kotoutumista. Mikäli henkilö ei voi avata pankkitiliä on se erityisen ongelmallista hänen itsensä ja työnantajien kannalta. Mikäli henkilö ei ole työelämässä, on maksusitoumuksilla operoiminen äärimmäisen työlästä myös viranomaisten näkökulmasta.

Kuten esityksen perusteluissa todetaan, kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisella vallalla on velvollisuus edistää perus- ja ihmisoikeuksia. Nykyinen henkilökorttilaki ei kyseessä olevan kohderyhmän osalta täytä



Etnisten suhteiden
neuvottelukunta

näitä edellytyksiä. Tämä velvoite särkyä esimerkiksi kunnallis- ja maistraatin palveluksissa, joissa henkilöltä on evätty kunnan palvelut koska heillä ei ole mahdollisuutta osoittaa henkilöällisyytään luotettavalla tavalla.

Erityislaatuiseksi tilanteen tekee se, että henkilö voi olla ilman täysiä pankkipalveluja muukalaispassista johtuen, mutta saa Suomessa ajokortin. Ajokortissa henkilöällisyyttä ei ole tunnistettu sen varmemmin, vaan kyse on erilaisesta kuvallisesta kortista. Ajokortti kuitenkin riittää pankille tunnistautumiseen. Samoin tilanteessa, jossa vuosia Suomessa vailla todennettua henkilöällisyyttä asunut henkilö Suomen kansalaisuuden saatuaan muuttuukin yhdessä yössä tunnistetuksi kansalaiseksi. Nykyiset käytännöt eivät tue maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen vaan asettavat rakenteellisia esteitä sille, että henkilöt voisivat keskittyä olennaisiin asioihin kotoutumisprosessissaan.

ETNO kannattaa hallituksen esitystä. Kuten esityksen perusteluissa todetaan, hallitusohjelmassa linjatut tavoitteet säädösten sujuvoittamisesta ja hallinnollisen taakan keventämisestä täyttyvät hyvin tämän esityksen myötä. Etenkin, kun esitetty henkilökorttiratkaisu kytketään onnistuneesti yhteen passimenettelyyn.

Esityksen perusteluissa todetaan, että voimassaolevien lakien perusteella ulkomaalaisen henkilökortin hakijalla on oltava vain kotikunta. ETNO näkee hyvänä, että ulkomaalaisen henkilökortin myöntäminen rajataan Suomessa **kotikunnan** omaaville ja oleskeleville henkilöille. Näin ollen henkilökortti olisi tarkoitettu ainoastaan Suomessa käytettäväksi. Kortin voimassaoloaika olisi sidottu myös **kotikunnan**. Tärkeää on, että henkilökortti olisi hyväksyttävänä tunnistautumismisasiakirjana kaikissa asiointitilanteissa kotimaassa; käytettäessä niin yksityisiä kuin julkisia palveluita.

ETNO näkee merkittävänä, että esityksen mukaan ulkomaalainen asioisi Suomessa tilanteessa kun tilanteessa yhdellä henkilöällisyydellä. Tämä henkilöällisyys olisi sidottu oleskelulupaan ja millä perusteella se on myönnetty. Näin toimimalla suojataan ko. henkilöiden perus- ja ihmisoikeudet ja samalla edistetään hänen kotoutumista ja osallistumista yhteiskuntaan.

On hyvä, että esityksessä on nostettu esiin turvallisuusnäkökulma. ETNO näkee, että esitys edistää hallitusohjelman tavoitetta sisäisen turvallisuuden palvelutason parantamisesta.

ETNO kuitenkin suhtautuu varauksella seuraavaan asiaan. Verkkopankkitunnusten saaminen tai muun sähköisen tunnustautumisen mahdollistaminen on yhdenvertaisuuden kannalta välttämätöntä. Sähköistä tunnistautumista vaaditaan eneneviin määrin monissa tilanteissa kuten esimerkiksi TE-toimiston ja KELA:n



Etnisten suhteiden
neuvottelukunta

palveluissa. Lisäksi tällöin ainoaksi vaihtoehdoksi jää asioida virastoissa niiden suhteellisen lyhyiden aukioloajojen puitteissa, mikä on monille hankalaa. ETNO toivoo, että tämän hallituksen esityksen valmistumisen yhteydessä pohditaan jo varhaisessa vaiheessa miten asia ratkaistaan siten, että verkkopankkitunnusten saaminen helpottuu myös kaikille.

ETNO myös muistuttaa, että syyskesästä 2015 alkaen maahamme saapuneet tuhannet turvapaikanhakijat alkavat saada oleskelulupapäätöksiä. Hallituksen esityksen myötä esitetyn ratkaisun eteneminen viipymättä on ehdoton edellytys nopealle kotoutumiselle ja kotoutumista tukevan viranomaistyön sujuvoittamiselle.

Lisätietoja antaa ETNO:n pääsihteeri Peter Kariuki puh. 02951 50191 peter.kariuki@om.fi

Helsingissä 8.12.2015,

Peter Kariuki
Pääsihteeri
Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO

Nina Suorsa
Asiantuntijasihteeri
Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO

JAKELU Sisäministeriön kirjaamo
Sisäministeriön poliisiosasto lainsäädäntöyksikkö

TIEDOKSI Johtaja Suurpää
Oikeusministeriön kirjaamo